

Червякова Ольга Володимирівна

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ ТА НАУКОВА ГАЛУЗЬ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Анотація. Проаналізовано сучасний стан галузі знань та наукової галузі «Державне управління», що допомогло зробити висновки щодо перспектив розвитку цього напрямку в освіті та науки України.

Ключові слова: галузь знань, наукова галузь, державне управління, освіта.

Червякова Ольга Владимировна

ГОСУДАРСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ КАК ОБЛАСТЬ ЗНАНИЙ И НАУЧНАЯ ОТРАСЛЬ В УКРАИНЕ: СОВРЕМЕННОЕ ПОЛОЖЕНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

Аннотация. Проанализировано современное состояние отрасли знаний и научной отрасли «Государственное управление». Это позволило сделать выводы о перспективах развития данного направления в образовании и науки Украины.

Ключевые слова: отрасль знаний, научная отрасль, государственное управление, образование.

Chervyakova Olga Volodymyrivna

GOVERNANCE AS A BRANCH OF KNOWLEDGE AND EDUCATIONAL FIELDS UKRAINE: CURRENT STATUS AND DEVELOPMENT PROSPECTS

Summary. The current state of the scientific knowledge and the industry «Public Administration», it is possible to do conclusions regarding the development of this education area and science in Ukraine.

Key words: discipline, scientific industry, public administration, education.

Постановка проблеми

За статистичними даними Міністерства освіти і науки України у 2014 р. мережа ВНЗ I–IV рівнів акредитації налічує 803 заклади, з них державної форми власності – 415 закладів, комунальної – 221, приватної – 167.

Серед вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації – 215 державної форми власності, 14 – комунальної та 96 – приватної. Із загального числа вищих навчальних закладів майже 40% складають ВНЗ III–IV рівнів акредитації [2], серед яких – 26 вищих навчальних закладів, що ліцензовані та акредитовані для підготовки магістрів за спеціальностями галузі знань «Державне управління».

Виклад основного матеріалу

Як галузь знань «Державне управління» передбачає підготовку за 11 спеціальностями:

- державне управління 8.15010001;
- державна служба 8.15010002;
- управління суспільним розвитком 8.15010003;
- державне управління у сфері національної безпеки 8.15010004;
- державне управління у сфері освіти 8.15010005;
- державне управління у сфері охорони здоров'я 8.15010006;

- публічна політика і управління 8.15010007;
- публічне адміністрування 8.15010008;
- місцеве самоврядування 8.15010009;
- регіональне управління 8.15010010;
- електронне врядування 8.15010011;
- парламентаризм та парламентська діяльність 8.15010012.

Зазначені освітньо-професійні програми на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістра за спеціальністю «державне управління» здійснюють підготовку за денною формою навчання 1,5 роки, вечірньою і заочною – 2, 2,5 роки. Слухачі денної форми навчання після першого курсу проходять обов'язкове стажування в органах державної влади й органах місцевого самоврядування. По завершенню навчання слухачі складають державний іспит за фахом і захищають магістерську роботу.

Програми спрямовано на підготовку фахівців для роботи на посадах у державній службі, в органах місцевого самоврядування, та у інших державних установах і організаціях, на які поширюється чинність Закону України «Про державну службу» (<http://www.eapaa.org/>)

Освітньо-професійна програма підготовки магістрів державного управління за денною формою (м. Київ, НАДУ при Президентові України) має акредитацію Європейської акредитаційної асоціації з державного управління (ЄААДУ) в категорії магістерських програм на період до 30 червня 2011 р. і стала четвертою акредитованою програмою з державного управління в Європі.

Програми базуються на філософії державної служби, орієнтованої на ефективну й продуктивну реалізацію стратегічних цілей, завдань і функцій держави, суспільне благо, дотримання політичного нейтралітету, реалізацію принципів законності та порядку, забезпечення конституційних прав і свобод людини, надання громадянам якісних послуг, усвідомлення особистої відповідальності за втілення політики реформ, соціальної справедливості в суспільстві.

Програми підготовки магістрів з «державного управління» передбачають поєднання глибокої теоретичної підготовки з набуттям практичного досвіду державного управління. У професійному навчанні слухачів значна увага приділяється таким питанням, як аналіз державної політики, стратегічне планування, технології управління й прийняття управлінських рішень, менеджмент організацій, механізми управлінського спілкування, етика державного службовця, стиль роботи керівника, організація управлінської праці в державному управлінні тощо. Програми базуються на між- та багатодисциплінарній моделі підготовки.

Провідним навчальним закладом у цьому напрямку є Національна академія державного управління при Президентові України, яку створено згідно з Указом Президента України від 30.05.1995 р. № 398 (Українська Академія державного управління при Президентові України); з 1996 р. розпочали діяльність регіональні підрозділи цієї Академії у Дніпропетровську, Львові, Одесі та Харкові, які в 2001 р. отримали статус регіональних інститутів. Указом Президента України від 21.08.2003 р. № 869, враховуючи вагомий внесок у розвиток державного управління в Україні, а також беручи до уваги загальнодержавне і міжнародне

визнання результатів її діяльності Українській академії державного управління при Президентові України було надано статус національної з перейменуванням у Національну академію державного управління при Президентові України. У 2012 р. з метою більш чіткого розмежування навчання кадрів вищого та середнього управлінських рівнів у складі Національної академії створено нові навчально-наукові інститути (Указ Президента від 14.08.2012 р. № 471):

- Інститут вищих керівних кадрів;
- Інститут «Вища школа державного управління»;
- Інститут державної служби та місцевого самоврядування.

Нині пріоритетним, зокрема, в галузі «державне управління», стає розвиток дистанційної освіти в Україні, здійснюється розробка та впровадження нових форм і технологій дистанційного навчання.

Важливим напрямом розвитку галузі науки «Державне управління» є надання експертно-консультаційних, інформаційно-аналітичних, науково-методичних послуг із питань теорії і практики державотворення; організації та розвитку міжнародного співробітництва з наукових досліджень у цій сфері; проведення фундаментальних і прикладних досліджень із проблем державного управління та місцевого самоврядування.

Наукова галузь «Державне управління» фактично запроваджена включенням її до Переліку галузей науки, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 29.11.1997 р. № 1328. Наказом ВАК України від 09.09.2002 р. № 368, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України від 20.09.2002 р. № 772/7060, внесено зміни у спеціальності галузі науки «Державне управління», серед яких встановлено такі: «Теорія та історія державного управління» (25.00.01), «Механізми державного управління» (25.00.02), «Державна служба» (25.00.03), «Місьцеве самоврядування» (25.00.04).

Дослідження в цій галузі охоплюють теоретичні, методологічні та практичні проблеми становлення і розвитку державного управління в Україні і спрямовані на виявлення законів, закономірностей, принципів, тенденцій, а також розроблення на їх основі підходів, моделей, методів і технологій розв'язання цих проблем. Чільне місце серед них відведено дослідженню системних характеристик державного управління, теорії організації, а також технології розробки, схвалення та впровадження управлінських рішень. На освітню та наукову галузі «Державне управління» покладається важливе завдання забезпечення ефективного вирішення проблем державного будівництва в Україні, насамперед, формування досконалої державної кадрової політики та адекватного кадрового забезпечення державної служби. Отже, у сфері державного управління було створено реальні передумови здійснення повороту від емпіризму до науковості управління.

Розглянемо докладніше, як відбувався розвиток зазначених напрямів досліджень з «державного управління». Для цього проаналізуємо всі захищені докторські, кандидатські дисертації, починаючи з 1997-го до 2014 р. включно, та побудуємо таблицю, де зазначимо кількість захищених дисертації (докторських, кандидатських) зі спеціальностей: «Теорія та історія державного управління» (25.00.01), «Механізми державного управління» (25.00.02), «Державна служба»

(25.00.03), «Місцеве самоврядування» (25.00.04), і рисунок, який наочно графічно відображає стан розвитку цих спеціальностей.

Таблиця
Кількість захищених дисертації (докторських, кандидатських) зі спеціальностей галузі науки «Державне управління»

Рік	Спеціальність			
	25.00.01	25.00.02	25.00.03	25.00.04
1997	0	1	2	0
1998	0	0	0	0
1999	4	1	2	1
2000	2	2	0	1
2001	7	0	3	6
2002	10	0	1	12
2003	13	16	2	11
2004	8	46	4	4
2005	9	71	7	9
2006	17	70	8	8
2007	16	57	10	6
2008	17	71	5	7
2009	21	103	7	17
2010	22	130	7	23
2011	33	123	8	20
2012	22	98	9	16
2013	26	121	7	14
2014	16	94	9	20
Разом	243	1004	91	175

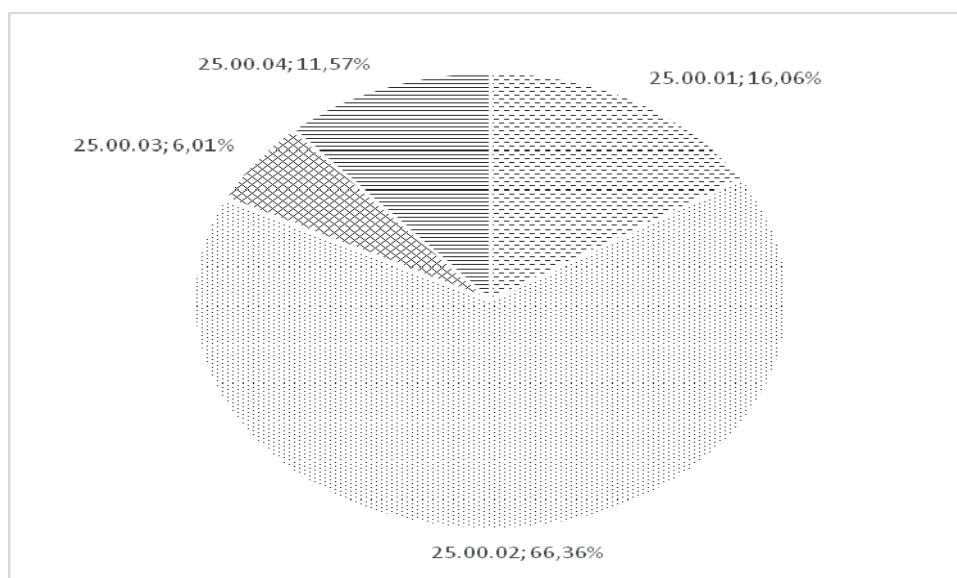

Рис. 1. Кількість захищених дисертації (докторських, кандидатських) у 1997–2014 рр. зі спеціальностей галузі науки «Державне управління»

Аналізуючи дані таблиці та рисунку, можна дійти висновку, що у галузі науки «Державне управління» з початку її запровадження і станом на кінець 2014 р. захищено 1513 дисертацій:

1) на першому місці – спеціальність 25.00.02 «Механізми державного управління» (1004 дисертації – 66,36 %). Це пов'язано, у передусім, з попитом на цю спеціальність, яка згідно з паспортом спеціальності ґрунтується на механізмах державного управління, адміністративно-організаційних напрямках державотворення, функцій, структури, повноважень та особливостей органів державної влади усіх рівнів, що робить її більш прикладною та практичною для державного управління;

2) на другому місці – спеціальність 25.00.01 «Теорія та історія державного управління» (243 дисертації – 16,06 %), яка згідно з паспортом спеціальності досліджує теоретико-методологічні засади державного управління як цілеспрямованого впливу держави на стан і розвиток суспільних процесів і відносин з метою досягнення цілей і реалізації функцій держави через діяльність органів державної влади та в межах визначених законом повноважень органів місцевого самоврядування, демократизації державотворчих процесів і оптимізації систем державного управління, досліджує соціальні та історичні джерела їх виникнення, закономірностей і тенденцій розвитку. Цей напрям більше зорієнтований на розвиток фундаментальних аспектів державного управління і має більший інтерес серед науковців, аніж практиків з державного управління;

3) на третьому місці – спеціальність 25.00.04 «Місцеве самоврядування» (175 дисертацій – 11,57 %), згідно з паспортом спеціальності досліджується місцеве самоврядування як специфічна форма публічної влади з метою досягнення цілей і завдань держави через діяльність органів місцевого самоврядування з урахуванням його політичних, економічних, соціальних, правових, організаційних, фінансових і інших аспектів. Дослідження у цьому напрямі обмежені, бо не охоплюють державне управління в цілому, а лише самоврядування;

4) на четвертому місці – спеціальність 25.00.03 «Державна служба» (91 дисертація – 6,01 %), що досліджує державну службу та службу в органах місцевого самоврядування з метою забезпечення реалізації цими інститутами держави положень Конституції, законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо впровадження цілей, завдань і функцій держави, громадянського суспільства, надання послуг юридичним та фізичним особам, урахування соціальних і історичних джерел їх виконання та тенденції розвитку. Невелика кількість досліджень пов'язана зі змістом напряму, який на жаль не представляє особого інтересу ні для посадових осіб органів державної влади ні для науковців.

Висновки

Таким чином, сучасний стан державного управління як галузі знань та наукової галузі в Україні має потужний потенціал розвитку і передбачає: широке використання на всіх його рівнях і ланках наукових досягнень, передусім, результатів досліджень у сфері політології, права, філософії, соціології, економіки та інформатики; сприяння розвитку наукових досліджень з актуальних проблем

державного управління, зокрема, розробленню нових управлінських технологій та впровадженню їх досягнень в практику; залучення науковців до аналітичної роботи в органах державної влади; підвищення рівня забезпеченості апарату системами підтримки прийняття рішень на базі сучасної управлінської методології та використання засобів інформатизації і комп'ютеризації. В умовах складності і масштабності проблем державного управління застосування наукових підходів і сучасних методів їх вирішення набувають особливого значення.

Перспективне прогнозування, стратегічне планування, вибір раціональної структури органів державної влади та її кадрового забезпечення, забезпечення інноваційного, якісного управління, створення високоефективних мотиваційних підходів, розроблення сучасних методів контролю, комунікацій, схвалення рішень – це лише кілька завдань з багатьох, вирішення яких неможливе без розвитку науки державного управління в напрямі створення нових та вдосконалення існуючих концепцій, теорій, принципів і методів.

Список використаних джерел

1. Бакуменко В. Д. Теоретичні засади державного управління : навч. посіб. / В. Д. Бакуменко, Л. М. Усаченко, О. В. Червякова ; за заг. ред. Л. М. Усаченко. – К. : НВДЦ Нововведення, 2013. – 174 с.

2. Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс] // Офіційний сайт – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/ua/>

3. Червякова О. Підходи до науково-обґрунтованого розвитку механізмів трансформації державного управління в умовах суспільних змін / О. Червякова // Публічне управління: теорія та практика : зб. наук. пр. – Харків : ДокНаукДержУпр, 2014. – Вип. 1(17).– С. 26–32.

4. Червякова О. В. Виявлення тенденцій дисертаційних розвідок у галузі науки «Державне управління» за основними напрямками зовнішнього вектора суспільних змін / О. В. Червякова // Наукові праці : наук.-метод. журн. – М: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. – Вип. 190. – Т. 202: Державне управління. – С. 69–74.